

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Nr. 3-26/17 din 21.08.2017

**Domnului Tudor Panțiru
Președintele Curții Constituționale a RM**

Prin prezenta, în baza încheierii din 21 august 2017, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, vă expediază cererile depuse de Domnica Manole, depusă prin intermediul avocatului Viorica Grecu , în vederea examinării constituționalității prevederilor art. 5 lit.a),14,15 alin.(2),(4),(5) din legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice nr.271 din 18 decembrie 2008

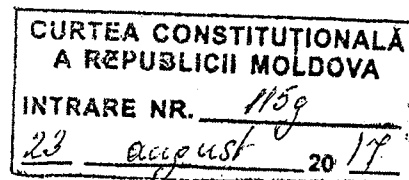
Anexă: copia sesizării, copia încheierii din 21.08.2017 și cauza civilă nr.3-26/17.

Cu respect,

**Președintele Colegiului civil,
comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție**

T.Vieru

Ex: Z.Dioguța

ÎNCHEIERE

21 august 2017

mun. Chișinău

Colegiul Curții Supreme de Justiție

în componență:
Președinte, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Galina Stratulat
Mariana Pitic
Luiza Gafton
Maria Ghervas
Svetlana Filincova
Iuliana Oprea
Vladimir Timofti
Ion Druță

asistent judiciar – Gamurar Fatima

examinând cererile înaintate de Manole Domnica cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Manole Domnica împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, intervenient accesoriu Serviciul de Informații și Securitate cu privire la anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii din 04 iulie 2017, prin care s-a dispus examinarea în ședință închisă a avizului consultativ emis de Serviciul de Informații și Securitate (SIS) pe marginea verificării judecătorului Curții de Apel Chișinău Domnica Manole, anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 451/21 din 04 iulie 2017, prin care Manole Domnica Ștefan, judecător al Curții de Apel Chișinău, a fost declarată incompatibilă cu funcția de judecător și s-a propus Președintelui RM eliberarea din funcție a judecătorului Curții de Apel Manole Domnica Ștefan, declararea ca fiind ilegale a avizelor consultative nr. 2625 din 19 august 2016, nr. 4209 m/i din 09 decembrie 2016 emise de Serviciul de Informații și Securitate, de verificare a judecătorului Manole Domnica Ștefan,

c o n s t a t ă :

La 05 iulie 2017 Manole Domnica a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, intervenient accesoriu Serviciul de Informații și Securitate cu privire la anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii din 04 iulie 2017, prin care s-a dispus examinarea în ședință închisă a avizului consultativ emis de Serviciul de Informații și Securitate (SIS) pe marginea verificării judecătorului Curții de Apel Chișinău Domnica Manole,

*Copia corespunde
originalului
Judecător*

Ion Druță

anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 451/21 din 04 iulie 2017, prin care Manole Domnica Ștefan, judecător al Curții de Apel Chișinău, a fost declarată incompatibilă cu funcția de judecător și s-a propus Președintelui RM eliberarea din funcție a judecătorului Curții de Apel Manole Domnica Ștefan, declararea ca fiind ilegale a avizelor consultative nr. 2625 din 19 august 2016, nr. 4209 m/i din 09 decembrie 2016 emise de Serviciul de Informații și Securitate, de verificare a judecătorului Manole Domnica Ștefan.

În cadrul ședinței de judecată din 04 august 2017 Manole Domnica în temeiul art. 12¹ CPC a înaintat o cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu transmiterea sesizării la Curtea Constituțională privind controlul constituționalității prevederilor art. 5 lit. a) din Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice nr. 271 din 18 decembrie 2008, în partea atribuirii Serviciului de Informații și Securitate verificarea periodică a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției de judecător, în temeiul prevederilor art. 6 și 116 alin. (1), (6) din Constituție separat și combinat cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 6, 20, 21 din Constituție.

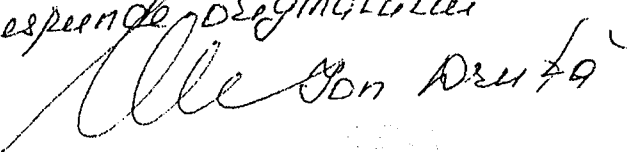
La 09 august 2017 Domnica Manole a prezentat o cerere de concretizare a numerelor avizelor SIS contestate și anume: „Avizul consultativ SIS nr. 2625 m/i din 19 august 2016” a fi considerat corect „Avizul consultativ SIS nr. 5/2139 din 17 octombrie 2017” și „Avizul consultativ SIS nr. 4209 m/i din 09 decembrie 2016” a fi considerat corect „Avizul consultativ SIS nr. 5/134 din 30 ianuarie 2017”.

La 09 august 2017 Domnica Manole a depus o altă cerere prin care a solicitat suplimentar, ridicarea excepției de neconstituționalitate în privința art. 5 lit. a), 14, 15 alin. (2), (4), (5) din Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice nr. 271 din 18 decembrie 2008, în temeiul prevederilor art. 6 și 116 alin. (1), (6) din Constituție separat și combinat cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 6, 20, 21 din Constituție, care reglementează în esență procedura de examinare a acuzațiilor de incompatibilitate a judecătorului cu interesele funcției.

În motivarea acestora, reclamanta a indicat că normele legale menționate mai sus, vin în contradicție cu principiile constituționale precum independența puterii judecătorești și separarea puterilor în stat.

Studiind cererile Domnicăi Manole, Colegiul Curții Supreme de Justiție decide asupra admiterii cererilor de ridicare a excepției de neconstituționalitate din următoarele motive.

Conform § 79-80 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

Copia corespunde originalului
Judecător

Curtea a menționat că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Conform § 82-83 din aceeași hotărâre, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Curtea a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.

Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

Prin urmare, Colegiul Curții Supreme de Justiție, menționează că cererile înaintate de Manole Domnica urmează a fi admise, deoarece au fost întrunite toate condițiile indicate mai sus.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (3) CPC „Din momentul emiterii de către instanță a încheierii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și până la adoptarea hotărârii de către Curtea Constituțională, procedura de examinare a pricinii sau de executare a hotărârii pronunțate se suspendă”.

În conformitate cu art. 260 alin. (1) lit. e) CPC „Instanța judecătorească este obligată să suspende procesul în cazul ridicării excepției de neconstituționalitate”.

Având în vedere cele expuse mai sus, Colegiul consideră necesar de a admite cererile formulate de Manole Domnica cu privire la sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului constituționalității și de a suspenda procesul în prezenta cauză civilă până la pronunțarea Curții Constituționale pe marginea respectivelor sesizări.

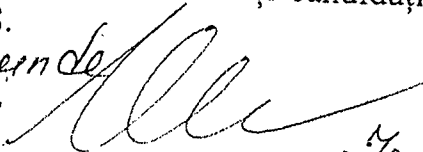
În conformitate cu art. 12¹, 260 alin. (1) lit. e), 269-270 CPC Colegiul Curții Supreme de Justiție

dis p u n e:

Se admit cererile formulate de Manole Domnica privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se remit Curții Constituționale sesizările formulate de către Manole Domnica privind controlul constituționalității art. 5 lit. a), 14, 15 alin. (2), (4), (5) din Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice nr. 271 din 18 decembrie 2008.

Luca Cosespeanu
diriginte șef
judecător

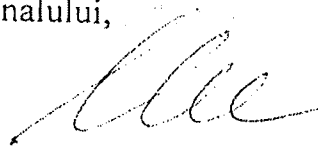
Ion Dănilă

Se suspendă procesul în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Manole Domnica împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, intervenient accesoriu Serviciul de Informații și Securitate cu privire la anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii din 04 iulie 2017, prin care s-a dispus examinarea în ședință închisă a avizului consultativ emis de Serviciul de Informații și Securitate (SIS) pe marginea verificării judecătorului Curții de Apel Chișinău Domnica Manole, anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 451/21 din 4 iulie 2017, prin care Manole Domnica Ștefan, judecător al Curții de Apel Chișinău, a fost declarată incompatibilă cu funcția de judecător și s-a propus Președintelui RM eliberarea din funcție a judecătorului Curții de Apel Manole Domnica Ștefan, declararea ca fiind ilegale a avizelor consultative nr. 2625 din 19 august 2016, nr. 4209 m/i din 09 decembrie 2016 emise de Serviciul de Informații și Securitate, de verificare a judecătorului Manole Domnica Ștefan.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Judecătorii	/semnătură/	Galina Stratulat
	/semnătură/	Mariana Pitic
	/semnătură/	Luiza Gafton
	/semnătură/	Maria Ghervas
	/semnătură/	Svetlana Filincova
	/semnătură/	Iuliana Oprea
	/semnătură/	Vladimir Timofti
	/semnătură/	Ion Druță

Copia corespunde originalului,
Judecător

Ion Druță

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire MANOLE 2. Prenume Domnica

3. Funcția judecător, Curtea de Apel Chișinău

6. Numele și prenumele reprezentantului* Viorica GRECU

7. Ocupația reprezentantului Avocat

11.

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea Partea a II-a a Notiței Explicative)

12

Prin prezenta sesizare se invocă neconstituționalitatea prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice, nr. 271-XVI din 18.12.2008, în partea atribuirii în competența Serviciului de Informații și Securitate verificarea periodică a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției de judecător, în temeiul prevederilor art. 6 și 116 alin. (1), (6) din Constituție separat și combinat cu prevederile art. 1 alin. 3, art. 6, art. 20, 21 din Constituție.

Dacă este necesar, continuați pe o filă separată

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

(A se vedea Partea a III-a a Notiței Explicative)

13.

La 09 februarie 2016, prin Hotărârea CSM nr. 54/3 "Cu privire la inițierea verificării judecătorilor conform Legii nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice" (Legea nr. 271/2008), s-a inițiat, conform graficului și perioadei, verificarea judecătorului Curții de Apel Chișinău Domnica Manole (a se vedea Hotărârea aici: <http://csm.md/files/Hotaririle/2016/03/54-3.pdf>).

Inițierea verificării judecătorului Manole s-a bazat pe art. 5 din Legea nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008, potrivit căruia, sînt supuși verificării titularii și candidații la funcțiile de demnitate publică obținute prin numire, iar, în baza anexei la Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr. 199 din 16.07.2010, funcțiile de președinte, vicepreședinte, judecător al Curții Supreme de Justiție, curții de apel și judecătoriei sunt funcții de demnitate publică. Astfel, titularilor acestor funcții de demnitate publică li se aplică prevederile Legii nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008, urmînd a fi supuși verificării corespunzătoare de către organul de verificare.

Serviciului de Informare și Securitate a emis avizele nr. 2625 m/i din 19 august 2016 și nr. 4209 m/i din 9 decembrie 2016, în care a constatat factori de risc în activitatea judecătorului Domnica Manole, (*conținutul avizului este expus în anexa la pct. 13 din sesizare*).

În justificarea pretențiilor factori de risc în activitatea judecătorului D. Manole, SIS a reținut, „vizarea judecătorului într-o cauză penală și o serie de sesizări”: și anume: cauza penală nr. 2016928173 pornită la 08 iunie 2016 în baza art. 307 alin. (1) Cod penal (cu privire la referendum) și procesul penal nr. 1-41pr/15 din 20.02.2015, înregistrat în registrul nr. 1 al Procuraturii Anticorupție (nedeclararea proprietăților), precum și modul de îndeplinire a justiției în anumite cauze civile contrar intereselor de securitate financiar bancară promovate (*cauza SRL „SGC Grup” vs SRL „Provimet Grup”*), potrivit SIS SRL „Provimet Grup” a fost avantajată prin restituirea apelului SRL „SGC Grup” pe motive de tardivitate). SIS a criticat această soluție, chiar dacă ea este irevocabilă. Conform art. 15 alin. (5) al Legii nr. 271, decizia privind incompatibilitatea titularului cu interesele funcției publice servește drept temei pentru eliberarea lui din funcție.

La 04 iulie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), în baza acestor avize, a adoptat Hotărârea nr. 451/21, prin care Manole Domnica, judecător la CAC, a fost declarată incompatibilă cu funcția de judecător și s-a propus președintelui RM eliberarea ei din funcție în temeiul art. 15 alin. (4), (5) din Legea nr. 271, art. 8 alin. (3), (3¹), art. 25 alin. (1), lit. „i” din Legea cu privire la statutul judecătorului. În motivarea hotărârii, CSM a reținut *inter alia* în calitate de temei de declarare a judecătorului D. Manole, incompatibilă cu funcția de judecător și demiterea acesteia, „*relevarea de către SIS*” a factorilor de risc în activitatea magistratului D. Manole, prevăzuți la art. 4 lit. „a” și „c” din Legea nr. 271. Hotărârea CSM a fost contestată de Domnica Manole la Curtea Supremă de Justiție.

IV – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

(A se vedea Partea a IV-a a Notiței Explicative)

14.

A. Admisibilitatea

În speță, în temeiul Avizelor consultative emise de SIS potrivit Legii nr. 271/2008, prin hotărârea CSM nr. 451/21 din 04 iulie 2017, obiect al contestației judiciare, judecătorul D. Manole a fost declarat incompatibil și propusă a fi eliberată din funcția de judecător. Conform art. 15 alin. 5 al Legii nr. 271, decizia privind incompatibilitatea titularului cu interesele funcției publice servește drept temei pentru eliberarea lui din funcție. Dna Manole a fost eliberată din funcția de judecător prin decretul Președintelui țării din 21 iulie 2017. „Incompatibilitatea judecătorului D. Manole și demiterea „automată” din funcție a fost examinată și hotărâtă de către CSM în temeiul prevederilor art. 15 alin. (4),(5) din Legea nr. 271. Or, atât prevederile art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271/2008, care autorizează SIS de a verifica activitatea judecătorilor și de a da apreciere calității acesteia în raport cu interesele funcției, ale statului, autorităților publice, societății, al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și procedura de „decizie” privind compatibilitatea/incompatibilitatea cu interesele funcției și demiterea automată din funcția de judecător, reglementată la art. 15 din Legea nr. 271, obiect al prezentei sesizări de neconstituționalitate, urmează a fi aplicate de instanța de judecată la examinarea acuzațiilor de ilegalitate a hotărârii CSM contestate de autorul sesizării, motiv din care potrivit exigențelor de admisibilitate definite în hotărârea CC nr. 2 din 09.02.2016, prezentă sesizare nu poate fi respinsă ca fiind inadmisibilă din lipsa legăturii „organică, logică între problema de neconstituționalitate și fondul cauzei” (HCC nr. 15 din 06.05.1997). Constituționalitatea verificării judecătorilor în temeiul Legii nr. 271 nu a constituit deocamdată obiect al verificării de către Curtea Constituțională.

B. Independența puterii judecătorești.

1. Independența justiției este premisa statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil². Or, noțiunea de stat de drept în sensul dispozițiilor art. 1 alin. (3) din Constituție este definită în jurisprudența CC ca fiind acel principiu constituțional „ale cărui exigențe privesc scopurile majore ale activității statale, prefigurate în ceea ce este numit *domnia legii*, sintagmă ce implică subordonarea statului față de drept, asigurarea acelor mijloace care să permită dreptului să cenzureze opțiunile politice și, în acest cadru, să pondereze eventualele tendințe abuzive, discreționare ale structurilor etatice. Statul de drept asigură supremația Constituției, corelarea legilor și a tuturor actelor normative cu aceasta, existența regimului de separație a puterilor publice, care trebuie să acționeze în limitele legii, și anume în limitele unei legi ce exprimă voința generală. Statul de drept consacră o serie de garanții, inclusiv jurisdicționale, care asigură respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor prin autolimitarea statului, respectiv încadrarea autorităților publice în coordonatele dreptului³”.
2. În acest sens, prevederile Legii nr. 271, urmează a fi supuse controlului de constituționalitate, sub aspectul ingerinței în independența judecătorilor garantată de art. 116 alin. (1) din Constituție.
3. Principiul independenței justiției presupune independența fiecărui judecător în parte în exercitarea funcțiilor judiciare⁴. *Judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate* și să acționeze fără restricții și fără a fi obiectul unor influențe, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv⁵, fie chiar autorități judiciare⁶.
4. În exercițiul atribuțiilor sale, judecătorul nu este angajatul nimănui; acesta este deținătorul unei funcții de stat. El este astfel în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Faptul că judecătorul care soluționează un caz nu acționează conform unor dispoziții sau instrucțiuni venite de la o altă persoană, din afară sau din interiorul sistemului

² Principiile de la Bangalore privind conduita Judiciară, Val. 1. HCC nr. 12 din 28.03.2017, § 45-46.

³ HCC nr. 7 din 16.04.2015, §40

⁴ HCC nr. 18 din 02.06.2014, §22

⁵ HCC nr. 18 din 22.05.2017, §44, HCC nr. 22 din 05.09.2013, Rezoluția ONU 2003/43 din 29.04.2003.

- asigurarea posibilității exercitării funcțiilor în mod corespunzător de către judecători, fără ca independența acestora să fie compromisă de teama începerii urmări penale, disciplinare sau inițierea unei acțiuni civile de către partea vătămată, inclusiv autoritatea statelor⁸”.
5. Interpretarea legii, stabilirea faptelor sau aprecierea probelor de către judecători în scopul soluționării cauzelor nu trebuie să genereze răspunderea civilă sau disciplinară a acestora, cu excepția cazurilor de fapte ilegale săvârșite cu intenție și a neglijenței grave⁹. În orice caz, verificarea legalității hotărârii judecătorești reprezintă competența exclusivă a instanțelor judecătorești superioare, iar corectitudinea soluțiilor irevocabile dispuse de judecător, chiar dacă sunt neplăcute, nu pot fi invocate drept motiv pentru demiterea judecătorului.
 6. Suplimentar, în conformitate cu prevederile art. 15 alin. (5) din Legea nr. 271, judecătorii ar trebui demși din funcție în temeiul avizului consultativ întocmit de SIS, chiar dacă Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevede un astfel de temei de eliberare din funcție a judecătorului. Temeiurile și procedura de demitere a judecătorului, dublată de o lege generală, induce confuzie de natură legislativă, incompatibilă cu standardele europene în domeniul justiției, (*opinia Comisiei de la Veneția pentru Macedonia CDL-AD (2015) 042 din 21.12.2015*)
 7. În temeiul prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271, SIS în calitatea sa de organ de stat specializat în asigurarea securității de stat, este împuternicit *inter alia* de a verifica periodic judecătorii, în scopul: prevenirii și combaterii corupției, prevenirea ocupării funcției publice de către persoane care prezintă amenințare pentru interesele securității naționale, precum și prevenirii, identificării și excluderii factorilor de risc. În hotărârea nr. 7 din 16.04.2015, Curtea Constituțională a opinat că evaluarea activității profesionale ale angajaților ține de competența entității publice în care aceștia activează, iar evaluarea activității judecătorilor de către executiv încalcă principiul separării puterilor în stat (§107).
 8. Mai mult, legea nu definește în mod clar care sunt aspectele care urmează a fi evaluate atunci când este verificat un judecător în temeiul Legii nr. 271. Legea nr. 271 conține prevederi vagi la acest capitol. În conformitate cu prevederile art. 4 din Legea nr. 271, drept „*factori de risc*” sunt definite: activități contrare intereselor funcției publice, inclusiv cele care au determinat rezultatul negativ al testului de integritate profesională sau situații care provoacă conflict de interese; b) tolerarea actelor de trădare de patrie, spionaj, terorism, de diversiune, a chemărilor la răsturnarea sau la schimbarea prin violență a orânduirii constituționale sau la încălcarea prin violență a integrității teritoriale a Republicii Moldova, propaganda directă sau indirectă a războiului și altor activități extremiste; c) exercitarea activităților, prin care se realizează funcția publică, în detrimentul Republicii Moldova, autorităților publice, societății, al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; d) dezvăluirea, contrar prevederilor legale, a unei informații ce constituie un secret ocrotit prin lege sau neglijarea cerințelor față de protecția unei astfel de informații. Aceste formulări sunt atât de vagi încât pot presupune orice, inclusiv analiza calității hotărârilor judecătorești. Într-adevăr, în avizul SIS au fost apreciate soluțiile date de judecător în cauze specifice, soluții care de altfel erau irevocabile. Și CSM a acceptat această abordare, chiar dacă pe 10 mai 2011, prin hotărârea nr. 232/17, a constatat că este inadmisibil ca în cadrul verificării conform Legii nr. 271 SIS să verifice activitatea ce ține de efectuarea justiției în cauze concrete, în special legalitatea și temeinicia hotărârilor adoptate.
 9. Deși, la prima vedere, avizul SIS este unul „consultativ”, de facto, Legea nr. 271 îi conferă forță obligatorie. În conformitate cu prevederile art. 15 din Lege, autoritatea care a inițiat verificarea judecătorului, în speță CSM decide în termen de 7 zile pe marginea compatibilității/incompatibilității judecătorului cu interesele funcției. Potrivit prevederilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 271, judecătorul supus procedurii de verificare de către SIS, „se consideră compatibil cu interesele funcției publice – în speță judiciare, dacă îndeplinește cerințele și restricțiile stabilite de lege pentru funcția publică și dacă **nu au fost descoperiți factori de risc**”. Or după cum prevede art. 15 alin. (3), prezența factorilor de risc, constatarea cărora ține de competența exclusivă a SIS, constituie *ipso facto* temei de incompatibilitate a judecătorului, implicând eliberarea automată a acestuia din funcție, fără a fi necesară evaluarea vinovăției judecătorului și gravitatea pretinsei încălcări de lege, încălcarea care se pretinde a fi consumată din simplu motiv a descoperirii unor *riscuri* abstracte. Legea nr. 271, nu admite o altă modalitate de verificare a acuzațiilor de incompatibilitate cu interesele funcției aduse judecătorului de către SIS în temeiul procedurii stabilite de Legea nr. 271, SIS având în acest sens o influență directă în privința carierei judecătorului.
 10. Unica modalitate de apărare a judecătorului împotriva acuzațiilor de incompatibilitate aduse de SIS, fiind „audierea individuală a acestuia” și solicitarea unei „verificări suplimentare”, art.14 din Legea nr. 271. Cu toate acestea, aceste măsuri cu greu pot fi suficiente pentru a combate constatările SIS, având în vedere că verificarea SIS este secretă, iar materialele în baza cărora se fac verificările nu sunt aduse la cunoștința judecătorului sau a SIS, iar legea nu impune SIS să își apere concluzia, instituind o quasi prezumție că constatările sale sunt adevărate. În orice caz, simpla

⁷ HCC nr. 12 din 28.03.2017, §49 CDL-AD (2017) pct.11,12

⁸ HCC nr. 12 din 28.03.2017 §56, CDL-AD (2017) pct. 19-20.

din funcție în baza unor astfel de verificări îngenunchează judecătorul în fața executivului, efectuându-le în mod determinant independența. Mai mult, această îngenunchere se repetă periodic (de regulă, o dată la 5 ani). Faptul că CSM ar putea să nu ia în calcul avizul SIS nu înlătură această concluzie, având în vedere aspectele de mai sus, faptul că CSM nu poate verifica singur pe deplin faptele invocate de SIS, precum și și informațiile statistice. În ultimii ani, cel puțin 3 judecători au fost declarați incompatibili și eliberați din funcție.

11. Legea nr. 271, autorizează exercitarea de către SIS a verificării corespunderii judecătorilor intereselor funcției judiciare și de a interveni în sensul încetării mandatului judecătoresc. Or, judecătorii care potrivit standardelor constituționale sunt chemați de a „sluji legii și de a fi responsabili doar în fața legii”, înfăptuind justiția în „*deplină libertate*”, prin intermediul procedurii de verificare instituită prin Legea nr. 271, „*sun sensibilizați*” în raport cu interesele de securitate națională, interesele Republicii Moldova, autorităților publice, societății ect, promovate sau protejate de către SIS.
12. În acest sens, SIS este autorizat de a verifica și de a da apreciere exercitării de către judecători a activităților judiciare „contrar unor interese” cum ar fi cele ale statului, autorităților sau al „drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”, reprezentând în esență o evaluare a actului de justiție în afara căilor de atac. Judecătorii înfăptuiesc justiția potrivit legii și nu în dependență de interese, misiunea acestora fiind de a garanta preeminența dreptului, inclusiv în raport cu interesele promovate de autorități, chiar și cele de securitate națională promovate de SIS și în acest sens modul de exercitare a activităților judecătorești nu poate constitui obiectul unei verificări, decât în cadrul căilor de atac (Recomandarea CM/Rec (2010)12, pct. 16).
13. Mai mult decât atât, potrivit avizului Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2014 avizul SIS pe marginea căruia se decide incompatibilitatea și care este unul decisiv pentru declararea compatibilității judecătorului în sensul Legii nr. 271, nu poate constitui obiectul unei contestări judiciare decât odată cu fondul hotărârii CSM.
14. Totuși, conform art. 25 al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și a practicii constante a Curții Supreme de Justiție, hotărârile Consiliului pot fi contestate în justiție doar în ceea ce privește procedura de emiteră și adoptare. În consecință, temeinicia concluziilor SIS nici nu vor putea fi verificate în cadrul verificării legalității CSM.

Separarea puterilor. Violarea art. 6 în coroborare art. 116 alin. (1) din Constituție

15. Curtea Europeană în cauza, *Oleksandr Volkov v. Ucraina*, a menționat *inter alia* că „noțiunea de separare a puterilor între organele de guvernare politică și cele judiciare are o importanță sporită (*growing importance*)” în cazurile aprecierii aparențelor de independență a justiției.
16. În conformitate cu prevederile art. 6 din Constituție, puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.
17. Curtea constituțională în jurisprudența sa constantă a statuat că, autoritățile statului în conformitate cu principiul separării puterilor, sunt investite cu anumite prerogative, nici una dintre ele neavând posibilitatea de a uzurpa atribuțiile celeilalte¹⁰. Conținutul și sensul teoriei separării puterilor (legislativă, executivă și judecătorească) prezumă un echilibru al puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frâne, de balanțe și contrabalanțe, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițându-le depășirea limitelor stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor¹¹.
18. Principiul separației puterilor este apreciat de Curtea Constituțională drept un mecanism de verificare reciprocă între puteri și de asigurare a unui echilibru funcțional între puteri. Rațiunea care stă la baza acestui echilibru este atât împiedicarea manifestării hegemoniei unei puteri constituționale, a unui partid, a unui sindicat sau a unei clase sociale în detrimentul altora, cât și evitarea încălcării ordinii constituționale stabilite prin voința nevicată a poporului¹².
19. Independența puterii judiciare determină caracterul echitabil și democratic al exercitării justiției într-un stat de drept.¹³ Or, independența puterii judecătorești ține de esența acestei puteri, motiv din care de principiu nu poate fi afectată în cadrul realizării unei colaborări între puteri.
20. În acest sens, CC în hot. 12 din 28.03.2017, a menționat că independența judecătorească impune condiția ca judecătorul să fie protejat de influența din partea altor puteri ale statului și ca fiecare judecător să beneficieze de *libertatea profesională în interpretarea legii, în evaluarea faptelor și aprecierea probelor în fiecare caz individual*, deciziile eronate să poată fi corectate prin intermediul căilor de atac și nu pot avea drept consecință responsabilizarea individuală a judecătorilor (Idem § 79).
21. Subordonarea carierei judecătorului SIS în calitatea sa de autoritate abilitate cu atribuții de asigurare a securității statului, în cadrul procedurii de verificare instituită prin Legea nr. 271, investind SIS cu dreptul de a verifica activitatea judecătorilor sub aspectul corespunderii intereselor funcției și corespunderea modului de înfăptuire a justiției anumitor interese, excede limitele constituționale de colaborare a puterilor în stat, în fraudă independenței funcționale a judecătorului, sensibilizând de o manieră inadmisibilă judecătorul în raport cu SIS și interesele statului,

¹⁰ HCC nr. 10 din 04.03.1997, M.O. nr. 18/7 din 20.03.1997

¹¹ HCC nr. 22 din 05.09.2013, §44.

¹² Idem HCC nr. 10 din 04.03.1997.

proceduri speciale de verificare de către SIS a compatibilității exercitării activităților judecătorești cu interesele funcției, precum și examinarea temeiniciei acuzațiilor de incompatibilitate a judecătorilor intereselor funcției, inclusiv exercitarea activităților judiciare în detrimentul statului, autorităților publice sau al drepturilor și libertăților persoanei, nu corespunde standardelor constituționale de independență a puterii judecătorești¹⁵ și în acest sens, nu există o necesitate absolută.¹⁶

22. Curtea Constituțională în jurisprudența sa constantă, HCC nr. 7 din 16.04.2015, §180 a constatat că SIS nu corespunde exigențelor constituționale de independență, motiv din care abilitarea acestei instituții cu atribuții speciale de verificare a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției judiciare și influența directă a carierei judecătorilor, în cadrul procedurii înstituite de Legea nr. 271, este contrară principiilor constituționale de independență a justiției art. 116 alin. (1) din Constituție și în acest sens, nu poate fi considerată o colaborare admisibilă a puterilor statale, în sensul art. 6 din Constituție.
23. Evaluarea activităților profesionale ale angajaților ține de competența entităților publice în care aceștia activează.
24. Intervenția unui organism care face parte din puterea executivă în problemele strict administrative ale unui organism din puterea judecătorească este inacceptabilă din perspectiva principiilor separării puterilor și al bunei administrații, motiv din care „subordonarea carierei judecătorului” SIS și abilitarea acestuia cu atribuții de evaluare a corespunderii activităților judiciare intereselor funcției de judecător, este *ab initio* inadmisibilă în cadrul unei societăți democratice, din motive de securitate a valorilor democratice și a statului de drept.

Constituționalitatea Legiferării. Violarea prevederilor art. 116 alin. (1) din Constituție, în coraborare cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 7, art. 20, art. 21 și 26 din Constituție.

25. În conformitate cu prevederile art. 116 alin. (1) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.
26. Temeiurile de eliberare din funcție a judecătorului sunt exhaustiv reglementate de Legea cu privire la statutul judecătorului, art. 25. Incompatibilitatea stabilită în temeiul Legii nr. 271 nu este unul dintre temeiurile pentru eliberarea din funcție a judecătorului
27. În acest sens, Legea nr. 271, instituie o instituție suplimentară de încetare a mandatului de judecător, dublând o procedură specială de atragere la răspundere juridică și sancționarea judecătorilor, în conformitate cu standardele internaționale și constituționale aplicabile judecătorilor în calitate de titulari ai unui statut constituțional special. Or, constatarea de către SIS a factorilor de risc în activitatea judecătorului, în conformitate cu prevederile art. 15 alin. (2) din Legea nr. 271, constituie *ipso jure* impediment pentru a considera titularul unei funcții judiciare compatibil intereselor funcției.
28. În acest sens, necesită a fi reținut că potrivit prevederilor art. 4 din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, încălcarea prevederilor referitor la incompatibilitățile, interdicțiile și restricțiile de serviciu care îi privesc pe judecători, constituie abatere disciplinară care se examinează în cadrul procedurii înstituite de Legea nr. 178. Potrivit competențelor legale înstituite de Legea nr. 947, CSM este abilitat cu dreptul de a înainta propuneri Președintelui sau Parlamentului privind eliberarea din funcție a judecătorului, doar în baza hotărârii Colegiului Disciplinar. Or, CSM nu dispune de competența legală de a examina *prima face* compatibilitatea judecătorului cu interesele funcției și decide eliberarea din funcție.
29. În acest sens, Legea nr. 271, pare să fie în contradicție atât cu reglementările legale privind competența CSM, în materie de examinare a acuzațiilor de incompatibilitate a judecătorilor funcției și demiterea din funcție a acestora, cât și procedura legală de examinare a acuzațiilor la adresa judecătorilor care constituie abateri disciplinare.
30. În conformitate cu prevederile art. 3 alin. (2) art. 4 din Legea privind actele legislative nr. 780 din 27.12.2001, actul legislativ trebuie *inter alia* să respecte condițiile legalității, accesibilității, preciziei, să corespundă prevederilor tratatelor internaționale, principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent, să fie respectată coerența, consecvența și echilibrul între reglementările concurente. Or, caracteristicilor constituționale ale statului de drept, subordonează *inter alia* procesul legislativ, reglementărilor legale privind legiferarea, motiv din care corespunderea actului legislativ principiilor de baza ale legiferării, constituie obiect al controlului de constituționalitate în sensul art. 1alin. (3) din Constituție.

Calitatea Legii nr. 271/2008 în raport cu standardele internaționale

¹⁴ Vezi avizele consultative ale SIS anexă la sesizare.

¹⁵ HCC nr. 7 din 16.04.2015 § 107. 180

expres al independenței consacrat la cel mai înalt nivel¹⁷. Dacă judecătorii nu-și îndeplinesc atribuțiile într-o manieră eficientă și adecvată sau în caz de abateri disciplinare, trebuie luate toate măsurile necesare, sub rezerva ca ele să nu aducă atingeri independenței justiției. Reglementările legislative privind încetarea mandatului judecătorului, trebuie să prevadă procedură adecvată pentru ca judecătorul în cauză să beneficieze cel puțin de toate garanțiile unui proces echitabil prevăzut de Convenție¹⁸.

Previzibilitatea temeiului de declarare a incompatibilității judecătorului intereselor funcției în calitate de omisiune susceptibilă de a antrena încetarea mandatului de judecător.

32. Potrivit prevederilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 271, *descoperirea factorilor* de risc în sensul art. 4 din Legea constituie temei de declarare a judecătorului incompatibil funcției cu eliberarea automată din funcție.
33. Factorii de risc în sensul definit în art. 4 din Legea nr. 271, în raport cu activitățile judecătorești, lasă larg spațiu de interpretări abuzive și aprecieri subiective a calității și modului de desfășurare a justiției, în raport cu interesele funcției, autorităților statului sau domeniul de activitate a SIS cum ar fi tolerarea actelor de trădare de patrie, spionaj, terorism ect. Or, statul de judecător exclude în principiu, posibilitatea unei autorități judiciare sau non judiciare, de a da apreciere compatibilității judecătorului intereselor funcției judiciare în raport cu modul de exercitare a atribuțiilor judecătorești, inclusiv în detrimentul statului sau autorităților publice.
34. Judecătorul trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricții și fără a fi obiectul unor influență presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, direct sau indirect, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv¹⁹, având obligația de a examina cazul în mod echitabil și având la bază doar aplicarea dreptului.
35. Statutul de judecător în sensul definit de Constituție și exigențele de echitate a procesului judiciar, pun judecătorul în imposibilitatea de a evalua în fiecare caz aparte, în ce măsură exercitarea atribuțiilor judiciare într-o speță anume, ar putea fi calificată ca fiind un act de exercitare a atribuțiilor judiciare în detrimentul Republicii Moldova, autorităților publice al drepturilor și libertăților omului. Or, criteriile de evaluare a impactului actului de justiție în raport cu anumite interese nu este cunoscut.
36. Mai mult decât atât, exercitarea atribuțiilor judiciare de către judecător datorită statutului specific al judecătorului, nu pot fi realizate doar în interesele statului, autorităților publice, iar intoleranța actelor de terorism, spionaj ect, nu poate fi pretinsă *in abstracto* persoanelor cu statut de judecător, sub sancțiunea demiterii din funcție de către o autoritate cum este SIS, fără a se aduce atingere independenței și imparțialității judecătorului.
37. Curtea în jurisprudența sa a statuat că „pentru antrenarea răspunderii judecătorului nu este suficient existența unei erori judiciare cauzatoare de prejudicii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Aceasta devine imputabilă judecătorului drept consecință a exercitării atribuțiilor cu *rea-credință sau neglijență gravă*, în acest sens judecătorul beneficiind de imunitate, orice eroare judiciară trebuie să fie constatată și reparată în mod prioritar printr-o cale de atac efectivă²⁰”.
38. În acest sens, atribuirea SIS competența de apreciere subiectivă a calității exercițiului de către judecător a atribuțiilor judiciare în raport cu anumite interese sau acte ce vizează obiective de securitate națională aflate în competența SIS, precum și emite de avize privind compatibilitatea judecătorului cu interesele funcției, având o influență directă în privința carierei judecătorului este contrară standardelor constituționale de independență și răspundere juridică a judecătorilor.

¹⁷ CDL-AD(2010)004 § 40, Rec. (94) 12 a CM, principiul al VI-lea.

¹⁸ Idem;

¹⁹ HCC nr. 18 din 22.05.2017 § 42

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

(A se vedea capitolul V al Notîei Explicative)

15.

Declararea prevederilor art. 5 lit. „a”, în partea atribuirii în competența Serviciului de Informații și Securitate de verificare periodică a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției de judecător, în sensul prevederilor art. 3 lit. „a”, „c”, „d”, „f”, art. 4 lit. „a” – „c” din Legea nr. 271, a prevederilor art. 14, art. 15 alin. (2) și alin. (4) (5) din Legea nr. 271 ca fiind neconstituționale.

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea capitolul VI din Notița Explicativă)

16.

VII - LISTA DOCUMENTELOR

17.

1. Hotărârea CSM nr. 54/3 din 09 februarie 2016 privind inițierea verificării Judecătorului D.Manole;
2. Hotărârea CSM motivată nr. 450/21 din 4 iulie privind dispunerea ședinței închise;
3. Hotărârea CSM motivată nr. 451/21 din 4 iulie;
4. Avizul SIS nr. 2625 m/i din 19.08.2016;
5. Avizul SIS nr. 4209 m/i din 09.12.2016;
6. Hotărârea Curții de Apel Cahul din 12.05.2017;
7. Încheierea Judecătoriei Chișinău din 10.03.2017;
8. Încheierea Judecătoriei Buiucani din 18.11.2016;
9. Avizului Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2014;
10. Anexa la pct. 13 din sesizare.

Alte documente sunt anexate la cererea introductivă și cererea concretizată de chemare în judecată.

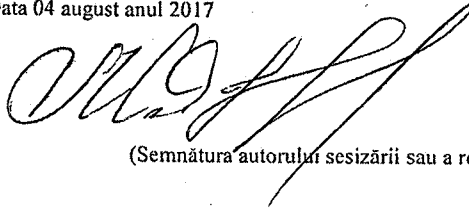
VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

(A se vedea capitolul VIII al Notitei Explicative)

18. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul mun. Chișinău Republica Moldova

Data 04 august anul 2017

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

Anexa la pct. 13 din Sesizare, pg. 5

În Avizul consultativ nr. 2625 m/i din 19 august 2016, SIS a indicat că în "rezultatul măsurilor desfășurate au fost obținute date cu privire la nerespectarea legislației sau factorilor de risc în activitate". SIS a concluzionat aceasta în baza constatărilor privind cauza penală nr. 2016928173, intentată în baza art. 307 alin. (1) din Codul Penal, aflată la etapa urmăririi penale la data emiterii avizului SIS.

Cauză penală respectivă a fost pornită în baza Hotărârii CSM nr. 369/17 din 31 mai 2016, privind admiterea sesizării Procurorului General interimar, Eduard Harunjen, referitor la eliberarea acordului la pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorului Curții de Apel Chișinău, Domnica Manole, și darea acordului la pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorului Curții de Apel Chișinău, Domnica Manole.

La data emiterii Avizului SIS, Hotărârea CSM din 31 mai 2016 era contestată și se afla în proces de examinare la CSJ.

O altă cauză penală constatată de SIS a fost procesul penal nr. 1-41pr/15 din 20.02.2015, reluat la 25 iunie 2016, de către Procurorul anticorupție Viorel Morari, care a dispus *anularea ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale emisă la 20.03.2015*. SIS a mai indicat asupra *cauzei civile "Fergus" SRL vs. "Banca de Economii"*, Decizia din 19.05.2015 emisă de Colegiul Curții de Apel Chișinău (CAC) și *cauza civilă "Compania offshore „Roseau Alliance” vs. Î.C. S. „Lidiana Lux” SRL* (în proces de lichidare), Decizia din 10.12.2015, emisă de Colegiul Curții de Apel Chișinău (CAC).

După solicitarea reclamantei de verificare suplimentară, SIS a emis **Avizul consultativ SIS nr. 4209 m/i din 9 decembrie 2016**, în care, a concluzionat că "relevă prezența factorilor de risc (art. 4 lit. a). c) din Legea nr. 271/2008 și a aspectelor ce contravin art. 15 alin. (1) lit. d), e) din Legea cu privire la statutul judecătorului, Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului și Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară (imparțialitatea și integritatea), în activitatea magistratului Domnica Manole".

În Avizul din 09.12.2016, SIS a fost de acord cu reclamanta că în Avizul din 19.08.2016 a fost indicată informația necorespunzătoare și "*În partea ce ține de cazul SRL Fergus” vs. "Banca de Economii" verificarea suplimentară a elucidat factori de risc în acțiunile instanței de fond*", și nu în acțiunile completului de judecată din care a făcut parte judecătorul Manole Domnica. Ca urmare, cazul SRL Fergus" a fost exclus din avizele SIS.

În Avizul din 9.12.2016, SIS a pus la baza concluziei sale aceleași două cauze penale și cauza civilă "*Compania offshore „Roseau Alliance” vs. Î.C. S. „Lidiana Lux” SRL* (în proces de lichidare) și lichidatorul *Buga Al.*, intervenient accesoriu "*Banca de Economii*", dar a adăugat în Avizul din 9 decembrie 2016 și cauza civilă SRL „SGC Grup” S.C. împotriva SRL „Provimet Grup” examinată de completul de judecată D. Manole președinte, Eugenia Fistican raportor, Nina Traciuc judecător, iar încheierea acestui complet menținută ca fiind legală prin Decizia CSJ din 09.10.2013 de completul de judecatori Nicolae Clima, Iurie Bejenaru, Tamara Chișca - Doneva.

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE		
Curtea Supremă de Justiție		
Secția scrisori și audiență - 2		
Nr. de intrare	3855	
" 9 "	08	2017
CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE		

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit.g) din Constituție

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant) *

1. Nume/Denumire **MANOLE** 2. Prenume **Domnica**

3. Funcția judecător, Curtea de Apel Chișinău

4. Adresa mun. Chișinău, str. N. Russo nr. 2, ap. 9

5. Tel./fax +373 069115406

6. Numele și prenumele reprezentantului* Viorica GRECU

7. Ocupația reprezentantului Avocat

8. Adresa reprezentantului MD 2075, mun. Chișinău, Bd. Mircea cel Bătrân, 28/2 ap. 19

9. Tel. 00373 69154550

10. Fax / E-mail: viorikagreco@gmail.com

11.

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea Partea a II-a a Notiței Explicative)

12

Prin prezenta sesizare se invocă neconstituționalitatea:

- 1) **prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice, nr. 271-XVI din 18.12.2008**, în partea atribuirii în competența SIS verificarea periodică a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției de judecător, în temeiul prevederilor art. 6 și 116 alin. (1), (6) din Constituție separat și combinat cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 6, art. 20, 21 din Constituție.

Neconstituționalitatea prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271, se invocă doar în partea atribuirii în competență SIS, verificarea titularilor și candidaților la funcțiile de demnitate publică cu statut special de judecător în scopurile și conform unei proceduri incompatibilă exigențelor de independență funcțională a judecătorilor și instituțională a puterii judecătorești, precum și cu încălcarea principiilor de separare a puterilor în stat și limitele constituționale a colaborării puterilor în stat. **Or, Curtea Constituțională, în decizia sa nr. 78 din 12.10.2016, la §26 a menționat *inter alia* că verificarea de SIS (în temeiul legii nr. 271) a titularilor funcției judecătorești ridică o problemă de independență a puterii judecătorești.**

Verificarea judecătorilor și titularilor la funcții de judecători, având obiectul și scopul al verificării incompatibil cu statutul de judecător în sensul definit de Constituție, precum și aplicarea unei proceduri neconstituționale de examinare a acuzațiilor aduse de către SIS deținătorilor funcțiile de demnitate publică cu statut special de judecător, prevăzută la art. 14, art. 15 alin. (2) și alin. (4) (5) din Legea nr. 271, este instituită în temeiul prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271. Or, obiectul excepției de neconstituționalitate – neconstituționalitatea asimilării judecătorilor în calitate de titulari al unui statut constituțional special, funcționarilor publici, inclusiv deținătorilor funcțiilor de demnitate publică, în calitatea lor de exponenți ai puterii publice sau persoane subordonate executivului sau legislativului și aplicarea în privința judecătorilor a procedurii generale de verificare a funcționarilor publici – independența cărora nu tine de esența funcției, făcându-se abstracție de statutul special acordat judecătorilor în calitate de *condiție sine qua non* a unui stat democratic și necesitatea garantării exigențelor de echitate a procedurilor judiciare în sensul art. 6 din CEDO. Neconstituționalitatea prevederilor art. 5 lit. „a” este ridicată în cumul cu procedura aferentă, reglementată la art. 14, art.15 alin. (2), (4), (5) din Legea nr. 271.

- 2) **Prevederilor art. 14, art. 15 alin. (2) și alin. (4) (5) din Legea nr. 271**, în temeiul prevederilor art. 6 și 116 alin. (1), (6) din Constituție separat și combinat cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 6, art. 20, 21 din Constituție care reglementează în esență o procedură de examinare a acuzațiilor de incompatibilitate a judecătorului cu interesele funcție, expuse de către SIS în avizul consultativ emis periodic în privința judecătorilor, în cadrul procedurii de verificare a titularilor și a candidaților la funcții publice, ca fiind contrară standardelor constituționale în domeniul justiției în sensul definit la art. 116 alin. (1), alin. (6) din Constituție, incluzând și garanțiile de independență a judecătorilor și modalitatea de încetare forțată a mandatului de judecător cu titlu de sancțiune în legătură cu încălcarea prevederilor legale privind incompatibilitățile; prevederilor constituționale, în ceea ce privește corespunderea procedurii instituită la art. 14, art. 15 alin. (2) și alin. (4) (5) din Legea nr. 271, exigențelor constituționale ale unui stat de drept, principiul separării puterilor, standardelor constituționale de acces la justiție și prezumția de nevinovăție, în sensul punerii judecătorului în situația de a-și justifica propria corespundere cu interesele funcție în raport cu acuzațiile aduse de SIS în cadrul unui aviz

Dacă este necesar, continuați pe o filă separat

negativ. (continuare în anexa la pg.4, pct. 12).

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

(A se vedea Partea a III-a a Notiței Explicative)

13.

La 09 februarie 2016, prin Hotărârea CSM nr. 54/3 "Cu privire la inițierea verificării judecătorilor conform Legii nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice" (Legea nr. 271/2008), s-a inițiat, conform graficului și perioadei, verificarea judecătorului Curții de Apel Chișinău Domnica Manole (a se vedea Hotărârea aici: <http://csm.md/files/Hotaririle/2016/03/54-3.pdf>).

Inițierea verificării judecătorului Manole s-a bazat pe art. 5 din Legea nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008, potrivit căruia, sînt supuși verificării titularii și candidații la funcțiile de demnitate publică obținute prin numire, iar, în baza anexei la Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr. 199 din 16.07.2010, funcțiile de președinte, vicepreședinte, judecător al Curții Supreme de Justiție, curții de apel și judecătoriei sunt funcții de demnitate publică. Astfel, titularilor acestor funcții de demnitate publică li se aplică prevederile Legii nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008, urmînd a fi supuși verificării corespunzătoare de către organul de verificare.

Serviciului de Informare și Securitate a emis avizele nr. 5/2139 din 17.10.2016 și nr. 5/134 din 30.01.2017, în care a constatat factori de risc în activitatea judecătorului Domnica Manole, (*conținutul avizelor este expus în anexa la pct. 13 din sesizare*).

În justificarea pretenșilor factori de risc în activitatea judecătorului D. Manole, SIS a reținut, „vizarea judecătorului într-o cauză penală și o serie de sesizări”: și anume: cauza penală nr. 2016928173 pornită la 08 iunie 2016 în baza art. 307 alin. (1) Cod penal (cu privire la referendum) și procesul penal nr. 1-41pr/15 din 20.02.2015, înregistrat în registrul nr. 1 al Procuraturii Anticorupție (nedeclararea proprietăților), precum și modul de înfăptuire a justiției în anumite cauze civile contrar intereselor de securitate financiar bancară promovate (*cauza SRL „SGC Grup” vs SRL „Provimet Grup”¹*, potrivit SIS SRL „Provimet Grup” a fost avantajată prin restituirea apelului SRL „SGC Grup” pe motive de tardivitate). SIS a criticat această soluție, chiar dacă ea este irevocabilă. Conform art. 15 alin. (5) al Legii nr. 271, decizia privind incompatibilitatea titularului cu interesele funcției publice servește drept temei pentru eliberarea lui din funcție.

La 04 iulie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), în baza acestor avize, a adoptat Hotărârea nr. 451/21, prin care Manole Domnica, judecător la CAC, a fost declarată incompatibilă cu funcția de judecător și s-a propus președintelui RM eliberarea ei din funcție în temeiul art. 15 alin. (4), (5) din Legea nr. 271, art. 8 alin. (3), (3¹), art. 25 alin. (1), lit. „i” din Legea cu privire la statutul judecătorului. În motivarea hotărârii, CSM a reținut *inter alia* în calitate de temei de declarare a judecătorului D. Manole, incompatibilă cu funcția de judecător și demiterea acesteia, „**relevarea de către SIS**” a factorilor de risc în activitatea magistratului D. Manole, prevăzuți la **art. 4 lit. „a” și „c”** din Legea nr. 271. Hotărârea CSM a fost contestată de Domnica Manole la Curtea Supremă de Justiție.

¹ soluția pronunțată cu participarea judecătorul D. Manole a fost menținută de CSJ în calitate de instanță de recurs

IV – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A ⁶PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚII PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

(A se vedea Partea a IV-a a Notiței Explicative)

14.

A. Admisibilitatea

În speță, în temeiul Avizelor consultative emise de SIS potrivit Legii nr. 271/2008, prin hotărârea CSM nr. 451/21 din 04 iulie 2017, obiect al contestației judiciare, judecătorul D. Manole a fost declarată incompatibilă și propusă a fi eliberată din funcția de judecător. Conform art. 15 alin. 5 al Legii nr. 271, decizia privind incompatibilitatea titularului cu interesele funcției publice servește drept temei pentru eliberarea lui din funcție. Dna Manole a fost eliberată din funcția de judecător prin decretul Președintelui țării din 21 iulie 2017. .. Incompatibilitatea judecătorului D. Manole și demiterea „automată” din funcție a fost examinată și hotărâtă de către CSM în temeiul prevederilor art. 15 alin. (4),(5) din Legea nr. 271. Or, atât prevederile art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271/2008, care autorizează SIS de a verifica activitatea judecătorilor și de a da apreciere calității acestora în raport cu interesele funcției, ale statului, autorităților publice, societății, al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și procedura de „decizie” privind compatibilitatea/incompatibilitatea cu interesele funcției și demiterea automată din funcția de judecător, reglementată la art. 15 din Legea nr. 271, obiect al prezentei sesizări de neconstituționalitate, urmează a fi aplicate de instanța de judecată la examinarea acuzațiilor de ilegalitate a hotărârii CSM contestate de autorul sesizării, motiv din care potrivit exigențelor de admisibilitate definite în hotărârea CC nr. 2 din 09.02.2016, prezenta sesizare nu poate fi respinsă ca fiind inadmisibilă din lipsa legăturii „*organică, logică între problema de neconstituționalitate și fondul cauzei*” (HCC nr. 15 din 06.05.1997). Constituționalitatea verificării judecătorilor în temeiul Legii nr. 271 nu a constituit deocamdată obiect al verificării de către Curtea Constituțională.

B. Independența puterii judecătorești.

1. Independența justiției este premisa statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil². Or, noțiunea de stat de drept în sensul dispozițiilor art. 1 alin. (3) din Constituție este definită în jurisprudența CC ca fiind acel principiu constituțional „*ale cărui exigențe privesc scopurile majore ale activității statale, prefigurate în ceea ce este numit domnia legii, sintagmă ce implică subordonarea statului față de drept, asigurarea acelor mijloace care să permită dreptului să cenzureze opțiunile politice și, în acest cadru, să pondereze eventualele tendințe abuzive, discreționare ale structurilor etatice. Statul de drept asigură supremația Constituției, corelarea legilor și a tuturor actelor normative cu aceasta, existența regimului de separație a puterilor publice, care trebuie să acționeze în limitele legii, și anume în limitele unei legi ce exprimă voința generală. Statul de drept consacră o serie de garanții, inclusiv jurisdicționale, care asigură respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor prin autolimitarea statului, respectiv încadrarea autorităților publice în coordonatele dreptului*”³.

2. În acest sens, prevederile Legii nr. 271, urmează a fi supuse controlului de constituționalitate, sub aspectul ingerinței în independența judecătorilor garantată de art. 116 alin. (1) din Constituție.

² Principiile de la Bangalore privind conduita Judiciară, Val. 1, HCC nr. 12 din 28.03.2017, § 45-46.

³ HCC nr. 7 din 16.04.2015, §40

3. Principiul independenței justiției presupune independența fiecărui judecător în parte în exercitarea funcțiilor judiciare⁴. **Judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate** și să acționeze fără restricții și fără a fi obiectul unor influențe, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv⁵, fie chiar autorități judiciare⁶.

4. În exercițiul atribuțiilor sale, judecătorul nu este angajatul nimănui; acesta este deținătorul unei funcții de stat. El este astfel în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Faptul că judecătorul care soluționează un caz nu acționează conform unor dispoziții sau instrucțiuni venite de la o altă persoană, din afară sau din interiorul sistemului judecătoresc, este unul care nu trebuie demonstrat⁷. Or, pentru garantarea independenței judecătorilor „este esențial asigurarea posibilității exercitării funcțiilor în mod corespunzător de către judecători, fără ca independența acestora să fie compromisă de teama începerii urmărilor penale, disciplinare sau inițierea unei acțiuni civile de către partea vătămată, inclusiv autoritatea statelor⁸”.

5. Interpretarea legii, stabilirea faptelor sau aprecierea probelor de către judecători în scopul soluționării cauzelor nu trebuie să genereze răspunderea civilă sau disciplinară a acestora, cu excepția cazurilor de fapte ilegale săvârșite cu intenție și a neglijenței grave⁹. În orice caz, verificarea legalității hotărârii judecătorești reprezintă competența exclusivă a instanțelor judecătorești superioare, iar corectitudinea soluțiilor irevocabile dispuse de judecător, chiar dacă sunt neplăcute, nu pot fi invocate drept motiv pentru demiterea judecătorului.

6. Suplimentar, în conformitate cu prevederile art. 15 alin. (5) din Legea nr. 271, judecătorii ar trebui demisi din funcție în temeiul avizului consultativ întocmit de SIS, chiar dacă Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevede un astfel de temei de eliberare din funcție a judecătorului. Temeiurile și procedura de demitere a judecătorului, dublată de o lege generală, induce confuzie de natură legislativă, incompatibilă cu standardele europene în domeniul justiției, (*opinia Comisiei de la Veneția pentru Macedonia CDL-AD (2015) 042 din 21.12.2015*).

7. În temeiul prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271, SIS în calitate de organ de stat specializat în asigurarea securității de stat, este împuternicit *inter alia* de a verifica periodic judecătorii, în scopul: prevenirii și combaterii corupției, prevenirea ocupării funcției publice de către persoane care prezintă amenințare pentru interesele securității naționale, precum și prevenirii, identificării și excluderii factorilor de risc. În hotărârea nr. 7 din 16.04.2015, Curtea Constituțională a opinat că evaluarea activității profesionale ale angajaților ține de competența entității publice în care aceștia activează, iar evaluarea activității judecătorilor de către executiv încalcă principiul separării puterilor în stat (§107).

8. Mai mult, legea nu definește în mod clar care sunt aspectele care urmează a fi evaluate atunci când este verificat un judecător în temeiul Legii nr. 271. Legea nr. 271 conține prevederi vagi la acest capitol. În conformitate cu prevederile art. 4 din Legea nr. 271, drept „*factori de risc*” sunt definite: activități contrare intereselor funcției publice, inclusiv cele care au determinat rezultatul negativ al testului de integritate profesională sau situații care provoacă conflict de interese; b) tolerarea actelor de trădare de patrie, spionaj, terorism, de diversiune, a chemărilor la răsturnarea sau la schimbarea prin violență a orânduirii constituționale sau la încălcarea prin violență a integrității teritoriale a Republicii Moldova,

⁴ HCC nr. 18 din 02.06.2014, §22

⁵ HCC nr. 18 din 22.05.2017, §44, HCC nr. 22 din 05.09.2013, Rezoluția ONU 2003/43 din 29.04.2003.

⁶ HCC nr. 18 din 02.06.2014, §22-.

⁷ HCC nr. 12 din 28.03.2017, §49 CDL-AD (2017) pct.11,12

⁸ HCC nr. 12 din 28.03.2017 §56, CDL-AD (2017) pct. 19-20.

⁹ Idem, pct. 19, 20

propaganda directă sau indirectă a războiului și altor activități extremiste; c) exercitarea activităților, prin care se realizează funcția publică, în detrimentul Republicii Moldova, autorităților publice, societății, al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; d) dezvăluirea, contrar prevederilor legale, a unei informații ce constituie un secret ocrotit prin lege sau neglijarea cerințelor față de protecția unei astfel de informații. Aceste formulări sunt atât de vagi încât pot presupune orice, inclusiv analiza calității hotărârilor judecătorești. Într-adevăr, în avizul SIS au fost apreciate soluțiile date de judecător în cauze specifice, soluții care de altfel erau irevocabile. Și CSM a acceptat această abordare, chiar dacă pe 10 mai 2011, prin hotărârea nr. 232/17, a constatat că este inadmisibil ca în cadrul verificării conform Legii nr. 271 SIS să verifice activitatea ce ține de efectuarea justiției în cauze concrete, în special legalitatea și temeinicia hotărârilor adoptate.

9. Deși, la prima vedere, avizul SIS este unul "consultativ", de facto, Legea nr. 271 îi conferă forță obligatorie. În conformitate cu prevederile art. 15 din Lege, autoritatea care a inițiat verificarea judecătorului, în speță CSM decide în termen de 7 zile pe marginea compatibilității/incompatibilității judecătorului cu interesele funcției. Potrivit prevederilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 271, judecătorul supus procedurii de verificare de către SIS, „se consideră compatibil cu interesele funcției publice – în speță judiciare, dacă îndeplinește cerințele și restricțiile stabilite de lege pentru funcția publică și dacă **nu au fost descoperiți factori de risc**". Or după cum prevede art. 15 alin. (3), prezența factorilor de risc, constatarea căroră ține de competența exclusivă a SIS, constituie *ipso facto* temei de incompatibilitate a judecătorului, implicând eliberarea automată a acestuia din funcție, fără a fi necesară evaluarea vinovăției judecătorului și gravitatea pretensei încălcări de lege, încălcarea care se pretinde a fi consumată din simplu motiv a descoperirii unor **riscuri** abstracte. Legea nr. 271, nu admite o altă modalitate de verificare a acuzațiilor de incompatibilitate cu interesele funcției aduse judecătorului de către SIS în temeiul procedurii stabilite de Legea nr. 271, SIS având în acest sens o influență directă în privința carierei judecătorului.

10. Unica modalitate de apărare a judecătorului împotriva acuzațiilor de incompatibilitate aduse de SIS, fiind „audierea individuală a acestuia” și solicitarea unei „verificări suplimentare”, art.14 din Legea nr. 271. Cu toate acestea, aceste măsuri cu greu pot fi suficiente pentru a combate constatările SIS, având în vedere că verificarea SIS este secretă, iar materialele în baza căruia se fac verificările nu sunt aduse la cunoștința judecătorului sau a SIS, iar legea nu impune SIS să își apere concluzia, instituind o quasi prezumție că constatările sale sunt adevărate. În orice caz, simpla posibilitate ca judecătorul să fie verificat pe ascuns, de către un serviciu secret, fără a fi prezentate probe și eliberat din funcție în baza unor astfel de verificări îngenunchează judecătorul în fața executivului, efectuându-le în mod determinant independența. Mai mult, această îngenuncheare se repetă periodic (de regulă, o dată la 5 ani). Faptul că CSM ar putea să nu ia în calcul avizul SIS nu înlătură această concluzie, având în vedere aspectele de mai sus, faptul că CSM nu poate verifica singur pe deplin faptele invocate de SIS, precum și și informațiile statistice. În ultimii ani, cel puțin 3 judecători au fost declarați incompatibili și eliberați din funcție.

11. Legea nr. 271, autorizează exercitarea de către SIS a verificării corespunderii judecătorilor intereselor funcției judiciare și de a interveni în sensul încetării mandatului judecătoresc. Or, judecătorii care potrivit standardelor constituționale sunt chemați de a „*sluji legii și de a fi responsabili doar în fața legii*”, înfăptuind justiția în „*deplină libertate*”, prin intermediul procedurii de verificare instituită prin Legia nr. 271, „**sun sensibilizați**” în raport cu interesele de securitate națională, interesele Republicii Moldova, autorităților publice, societății ect, promovate sau protejate de către SIS.

12. În acest sens, SIS este autorizat de a verifica și de a da apreciere exercitării de către judecători a activităților judiciare „contrar unor interese” cum ar fi cele ale statului, autorităților sau al „drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”, reprezentând în esență o evaluare a actului de justiție în afara

căilor de atac. Judecătorii înfăptuiesc justiția potrivit legii și nu în dependență de interese, misiunea acestora fiind de a garanta preeminența dreptului, inclusiv în raport cu interesele promovate de autorități, chiar și cele de securitate națională promovate de SIS și în acest sens modul de exercitare a activităților judecătorești nu poate constitui obiectul unei verificări, decât în cadrul căilor de atac (Recomandarea CM/Rec (2010)12, pct. 16).

13. Mai mult decât atât, potrivit avizului Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2014 avizul SIS pe marginea căruia se decide incompatibilitatea și care este unul decisiv pentru declararea compatibilității judecătorului în sensul Legii nr. 271, nu poate constitui obiectul unei contestări judiciare decât odată cu fondul hotărârii CSM.

14. Totuși, conform art. 25 al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și a practicii constante a Curții Supreme de Justiție, hotărârile Consiliului pot fi contestate în justiție doar în ceea ce privește procedura de emitere și adoptare. În consecință, temeinicia concluziilor SIS nici nu vor putea fi verificate în cadrul verificării legalității CSM.

Separarea puterilor. Violarea art. 6 în coroborare art. 116 alin. (1) din Constituție

15. Curtea Europeană în cauza, *Oleksandr Volkov v. Ucraina*, a menționat *inter alia* că „noțiunea de separare a puterilor între organele de guvernare politică și cele judiciare are o importanță sporită (*growing importance*)” în cazurile aprecierii aparențelor de independență a justiției.

16. În conformitate cu prevederile art. 6 din Constituție, puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

17. Curtea constituțională în jurisprudența sa constantă a statuat că, autoritățile statului în conformitate cu principiul separării puterilor, sunt investite cu anumite prerogative, nici una dintre ele neavând posibilitatea de a uzurpa atribuțiile celeilalte¹⁰. Conținutul și sensul teoriei separării puterilor (legislativă, executivă și judecătorească) prezumă un echilibru al puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frâne, de balanțe și contrabalanțe, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițându-le depășirea limitelor stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor¹¹.

18. Principiul separației puterilor este apreciat de Curtea Constituțională drept un mecanism de verificare reciprocă între puteri și de asigurare a unui echilibru funcțional între puteri. Rațiunea care stă la baza acestui echilibru este atât împiedicarea manifestării hegemoniei unei puteri constituționale, a unui partid, a unui sindicat sau a unei clase sociale în detrimentul altora, cât și evitarea încălcării ordinii constituționale stabilite prin voința nevicată a poporului¹².

19. Independența puterii judiciare determină caracterul echitabil și democratic al exercitării justiției într-un stat de drept.¹³ Or, independența puterii judecătorești ține de esența acestei puteri, motiv din care de principiu nu poate fi afectată în cadrul realizării unei colaborări între puteri.

20. În acest sens, CC în hot. 12 din 28.03.2017, a menționat că independența judecătorească impune condiția ca judecătorul să fie protejat de influența din partea altor puteri ale statului și ca fiecare judecător să beneficieze de *libertatea profesională în interpretarea legii, în evaluarea faptelor și aprecierea probelor în fiecare caz individual*, deciziile eronate să poată fi corectate prin intermediul căilor de atac și nu pot avea drept consecință responsabilizarea individuală a judecătorilor (Idem § 79).

21. Subordonarea carierei judecătorului SIS în calitatea sa de autoritate abilitată cu atribuții de asigurare a securității statului, în cadrul procedurii de verificare instituită prin Legea nr. 271, investind SIS cu dreptul de a verifica activitatea judecătorilor sub aspectul corespunderii intereselor funcției și

¹⁰ HCC nr. 10 din 04.03.1997, M.O. nr. 18/7 din 20.03.1997

¹¹ HCC nr. 22 din 05.09.2013, §44.

¹² Idem HCC nr. 10 din 04.03.1997.

¹³ HCC nr. 35 din 01.12.1997, M.O. nr. 84-85/37 din 18.12.1997.

corespunderea modului de înfăptuire a justiției anumitor interese, excede limitele constituționale de colaborare a puterilor în stat, în fraudă independenței funcționale a judecătorului, sensibilizând de o manieră inadmisibilă judecătorul în raport cu SIS și interesele statului, autoritățile publice sau alte interese *notificate de SIS*¹⁴, în procesul de înfăptuire a justiției. Or, instituirea unei proceduri speciale de verificare de către SIS a compatibilității exercitării activităților judecătorești cu interesele funcției, precum și examinarea temeiniciei acuzațiilor de incompatibilitate a judecătorilor intereselor funcției, inclusiv exercitarea activităților judiciare în detrimentul statului, autorităților publice sau al drepturilor și libertăților persoanei, nu corespunde standardelor constituționale de independență a puterii judecătorești¹⁵ și în acest sens, nu există o necesitate absolută.¹⁶

22. Curtea Constituțională în jurisprudența sa constantă, HCC nr. 7 din 16.04.2015, §180 a constatat că SIS nu corespunde exigențelor constituționale de independență, motiv din care abilitarea acestei instituții cu atribuții speciale de verificare a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției judiciare și influența directă a carierei judecătorilor, în cadrul procedurii instituite de Legea nr. 271, este contrară principiilor constituționale de independență a justiției art. 116 alin. (1) din Constituție și în acest sens, nu poate fi considerată o colaborare admisibilă a puterilor statale, în sensul art. 6 din Constituție.

23. Evaluarea activităților profesionale ale angajaților ține de competența entităților publice în care aceștia activează.

24. Intervenția unui organism care face parte din puterea executivă în problemele strict administrative ale unui organism din puterea judecătorească este inacceptabilă din perspectiva principiilor separării puterilor și al bunei administrații, motiv din care „subordonarea carierei judecătorului” SIS și abilitarea acestuia cu atribuții de evaluare a corespunderii activităților judiciare intereselor funcției de judecător, este *ab initio* inadmisibilă în cadrul unei societăți democratice, din motive de securitate a valorilor democratice și a statului de drept.

Constituționalitatea Legiferării. Violarea prevederilor art. 116 alin. (1) din Constituție, în coraborare cu prevederile art. 1 alin. (3), art. 7, art. 20, art. 21 și 26 din Constituție.

25. În conformitate cu prevederile art. 116 alin. (1) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

26. Temeiurile de eliberare din funcție a judecătorului sunt exhaustiv reglementate de Legea cu privire la statutul judecătorului, art. 25. Incompatibilitatea stabilită în temeiul Legii nr. 271 nu este unul dintre temeiurile pentru eliberarea din funcție a judecătorului

27. În acest sens, Legea nr. 271, instituie o instituție suplimentară de încetare a mandatului de judecător, dublând o procedură specială de atragere la răspundere juridică și sancționarea judecătorilor, în conformitate cu standardele internaționale și constituționale aplicabile judecătorilor în calitatea de titulari ai unui statut constituțional special. Or, constatarea de către SIS a factorilor de risc în activitatea judecătorului, în conformitate cu prevederile art. 15 alin. (2) din Legea nr. 271, constituie *ipso jure* impediment pentru a considera titularul unei funcții judiciare compatibil intereselor funcției.

28. În acest sens, necesită a fi reținut că potrivit prevederilor art. 4 din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, încălcarea prevederilor referitor la incompatibilitățile, interdicțiile și restricțiile de serviciu care îi privesc pe judecători, constituie abatere disciplinară care se examinează în cadrul procedurii instituite de Legea nr. 178. Potrivit competențelor legale instituite de Legea nr. 947, CSM este abilitat cu dreptul de a înainta propuneri Președintelui sau Parlamentului privind eliberarea din funcție a judecătorului, doar în baza hotărârii Colegiului Disciplinar. Or, CSM nu dispune de competența legală de a examina *prima face* compatibilitatea judecătorului cu interesele funcției și decide eliberarea din funcție.

¹⁴ Vezi avizele consultative ale SIS anexă la sesizare.

¹⁵ HCC nr. 7 din 16.04.2015 § 107, 180

¹⁶ CDL-AD (2014)039 § 14

29. În acest sens, Legea nr. 271, pare să fie în contradicție atât cu reglementările legale privind competența CSM, în materie de examinare a acuzațiilor de incompatibilitate a judecătorilor funcției și demiterea din funcție a acestora, cât și procedura legală de examinare a acuzațiilor la adresa judecătorilor care constituie abateri disciplinare.

30. În conformitate cu prevederile art. 3 alin. (2) art. 4 din Legea privind actele legislative nr. 780 din 27.12.2001, actul legislativ trebuie *inter alia* să respecte condițiile legalității, accesibilității, preciziei, să corespundă prevederilor tratatelor internaționale, principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent, să fie respectată coerența, consecvența și echilibrul între reglementările concurente. Or, caracteristicilor constituționale ale statului de drept, subordonează *inter alia* procesul legislativ, reglementărilor legale privind legiferarea, motiv din care corespunderea actului legislativ principiilor de baza ale legiferării, constituie obiect al controlului de constituționalitate în sensul art. 1 alin. (3) din Constituție.

Calitatea Legii nr. 271/2008 în raport cu standardele internaționale

31. Potrivit standardelor internaționale în domeniul justiției, „inamovibilitatea judecătorului trebuie să fie un element expres al independenței consacrat la cel mai înalt nivel”¹⁷. Dacă judecătorii nu-și îndeplinesc atribuțiile într-o manieră eficientă și adecvată sau în caz de abateri disciplinare, trebuie luate toate măsurile necesare, sub rezerva ca ele să nu aducă atingeri independenței justiției. Reglementările legislative privind încetarea mandatului judecătorului, trebuie să prevadă procedură adecvată pentru ca judecătorul în cauză să beneficieze cel puțin de toate garanțiile unui proces echitabil prevăzut de Convenție¹⁸.

Previzibilitatea temeiului de declarare a incompatibilității judecătorului intereselor funcției în calitate de omisiune susceptibilă de a antrena încetarea mandatului de judecător.

32. Potrivit prevederilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 271, *descoperirea factorilor* de risc în sensul art. 4 din Legea constituie temei de declarare a judecătorului incompatibil funcției cu eliberarea automată din funcție.

33. Factorii de risc în sensul definit în art. 4 din Legea nr. 271, în raport cu activitățile judecătorești, lasă larg spațiu de interpretări abuzive și aprecieri subiective a calității și modului de desfășurare a justiției, în raport cu interesele funcției, autorităților statului sau domenii de activitate a SIS cum ar fi tolerarea actelor de trădare de patrie, spionaj, terorism ect. Or, statul de judecător exclude în principiu, posibilitatea unei autorități judiciare sau non judiciare, de a da apreciere compatibilității judecătorului intereselor funcției judiciare în raport cu modul de exercitare a atribuțiilor judecătorești, inclusiv în detrimentul statului sau autorităților publice.

34. Judecătorul trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricții și fără a fi obiectul unor influență presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, direct sau indirect, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv¹⁹, având obligația de a examina cazul în mod echitabil și având la bază doar aplicarea dreptului.

35. Statutul de judecător în sensul definit de Constituție și exigențele de echitate a procesului judiciar, pun judecătorul în imposibilitatea de a evalua în fiecare caz aparte, în ce măsură exercitarea atribuțiilor judiciare într-o speță anume, ar putea fi calificată ca fiind un act de exercitare a atribuțiilor judiciare în detrimentul Republicii Moldova, autorităților publice al drepturilor și libertăților omului. Or, criteriile de evaluare a impactului actului de justiție în raport cu anumite interese nu este cunoscut.

¹⁷ CDL-AD(2010)004 § 40, Rec. (94) 12 a CM, principiul al VI-lea.

¹⁸ Idem;

¹⁹ HCC nr. 18 din 22.05.2017 § 42

36. Mai mult decât atât, exercitarea atribuțiilor judiciare de către judecător datorită statutului specific al judecătorului, nu pot fi realizate doar în interesele statului, autorităților publice, iar intoleranța actelor de terorism, spionaj ect, nu poate fi pretinsă *in abstracto* persoanelor cu statut de judecător, sub sancțiunea demiterii din funcție de către o autoritate cum este SIS, fără a se aduce atingere independenței și imparțialității judecătorului.

37. Curtea în jurisprudența sa a statuat că „pentru antrenarea răspunderii judecătorului nu este suficient existența unei erori judiciare cauzatoare de prejudicii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Aceasta devine imputabilă judecătorului drept consecință a exercitării atribuțiilor cu *rea-credință sau neglijență gravă*, în acest sens judecătorul beneficiind de imunitate, orice eroare judiciară trebuie să fie constatată și reparată în mod prioritar printr-o cale de atac efectivă²⁰”.

38. În acest sens, atribuirea SIS competența de apreciere subiectivă a calității exercițiului de către judecător a atribuțiilor judiciare în raport cu anumite interese sau acte ce vizează obiective de securitate națională aflate în competența SIS, precum și emite de avize privind compatibilitatea judecătorului cu interesele funcției, având o influență directă în privința carierii judecătorului este contrară standardelor constituționale de independență și răspundere juridică a judecătorilor.

²⁰ HCC nr. 12 din 07.06.2011

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

(A se vedea capitolul V al Notiței Explicative)

15.

Autorul prezentei sesizări, solicită Curții Constituționale, declararea ca fiind neconstituționale:

- 1) **prevederilor art. 5 lit. „a”** din Legea nr. 271-XVI din 18.12.2008 *privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice*, în partea atribuirii în competența Serviciului de Informații și Securitate de verificare periodică a compatibilității judecătorilor cu interesele funcției de judecător, în sensul prevederilor art. 3 lit. „a”, „c”, „d”, „f”, art. 4 lit. „a” – „c” din Legea nr. 271 (autorul sesizării nu se referă la neconstituționalitatea normei menționate *supra* în raport cu titularii/candidații la funcții de demnitate publică care nu dețin statutul special de judecător și în privința cărora nu se aplică standardele constituționale de independență, inamovibilitate, siguranța mandatului ect);
- 2) **prevederilor art. 14, art. 15 alin. (2) și alin. (4) (5)** din Legea nr. 271-XVI din 18.12.2008 *privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice* (în raport cu titularii funcției de demnitate publică care dețin statutul special de judecător și în privința cărora se aplică garanțiile constituționale invocate în prezenta sesizare).

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea capitolul VI din Notița Explicativă)

16.

Autorul sesizării invocă neconstituționalitatea **prevederilor art. 5 lit. „a”** din Legea nr. 271-XVI din 18.12.2008 *privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice*, combinat cu neconstituționalitatea prevederile **art. 14, art. 15 alin. (2) și alin. (4) (5)** din Legea nr. 271-XVI din 18.12.2008 în raport cu titularii statului special de judecător. Or, prezenta sesizare este întemeiată în principiu pe statutul special de judecător și inadmisibilitatea verificării judecătorilor în scopul și având obiectul definit la art. 3 lit. „a”, „c”, „d”, „f”, art. 4 lit. „a” – „c” din Legea nr. 271, de către o autoritate care nu face parte din puterea judecătorească subordonată legislativului cum este SIS, avizul căruia în cadrul unei proceduri speciale de examinare- reglementată la art. 14, art. 15 din Legea nr. 271, ar putea conduce la sancționarea cu demiterea din funcția de judecător. Or, procedura de examinare a avizului consultativ emis de SIS care reprezintă în esență o acuzație de incompatibilitate funcției și aplicare sancțiunii de demiterea din funcție (art. 15 alin. 5) este una contrară în raport cu reglementările legale ale statutului de judecător și răspundere disciplinară a judecătorului, caracterul contrară fiind determinat de calitatea autorului acuzațiilor de incompatibilitate – SIS.

Neconstituționalitatea prevederilor **art. 5 lit. „a”** din Legea nr. 271, s-a invocat din motivul că anume în temeiul prezentei norme care nu face diferență între titularii funcției de demnitate publică și titularii funcției de demnitate publică cu statut special de judecător, verificarea judecătorilor a fost atribuită în competență SIS și procedura de examinare a avizului SIS emis în cadrul procedurii de verificare a judecătorilor în temeiul Legii nr. 271, reglementată la art. 14, art. 15 din Lege, a devenit aplicabilă și în privința judecătorilor, contrar standardelor constituționale de independență a justiției și garanțiilor statutare. Or, aplicabilitatea prevederilor art. 14, 15 din Legea nr. 271 în privința judecătorilor, instituită de **art. 5 lit. „a”** din Legea nr. 271, a condus la realizarea unui dezechilibru constituțional în fraudă reglementărilor constituționale invocate, modificând în esență organizarea instituțională a puterii judecătorești, inclusiv sub aspect de competență a CSM și procedura de examinare a acuzațiilor în privința judecătorilor, susceptibilă de a conduce la încetarea mandatului, cât și principiile constituționale aplicabile în domeniul independenței justiției .

Or, SIS, nu poate exercita un control special de legalitate a activităților judiciare și/sau judecătorilor în raport cu interesele funcției, în sensul definit la art. 3 , art.4 din Legea nr. 271, din motive de incompatibilitate cu principiile constituționale ale justiției, în aceeași măsură în care judecătorii s-ar putea resimți a fi sub controlul SIS sau având cariera dependentă de SIS.

Astfel, atât competența SIS de a verifica judecătorii, cât și aplicarea, în speță de către CSM a prevederilor art. 14, art. 15, inclusiv art. 15 alin. alin. 2, 4, 5 din Legea nr.271 în privința judecătorilor, contrar reglementărilor constituționale invocate, este determinată anume de prevederile art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271, contrar prevederilor constituționale în raport cu statutul special al judecătorilor în calitate de deținători a funcției de demnitate publică. Or, carență de constituționalitate a prevederilor art. 14, art. 15 din Legea nr. 271, care a condus la violarea prevederilor constituționale invocate supra, în raport cu judecătorii, poate fi rezolvată prin exceptarea aplicării prevederilor art. 5 lit. „a” din Legea nr. 271, în raport cu judecătorii – funcționari de demnitate publică, din motive de incompatibilitate a procedurilor subsecvente, inclusiv prevederilor art. 14, art.15 din Legea nr. 271, cu principiile constituționale în domeniul justiției și organizării puterii în stat.

VII - LISTA DOCUMENTELOR

17.

1. Avizul SIS N 5/2139 din 17.10.2016.
2. Avizul SIS N 5/134 din 30.01.2017 .
3. Obiecții la Avizele SIS prezentate CSM
4. Copia Ordonanței Procurorului anticorupție Viorel Morari din 25 iunie 2016.
5. Copia Hotărârii CSM N451/21 din 04 iulie 2017.
6. Copia Hotărârii CSM N 450/21 din 04 iulie cu privire la examinarea în ședință închisă a avizului consultativ.
7. Avizul conculativ CSJ din 17 noembrie 2014 cu privire la modul de contestare a avizului consultativ.
8. Ordonanța de punere sub învinuire din 06 decembrie 2016
9. Cererea judecătorului Domnica Manole din 04 iulie 2017 privind examinarea avizului consultativ în ședință publică.
10. Declarația 22 organizații civile în legătură cu Hot.CSM din 04 iulie 2017.
11. Declarația Delegației Uniunii Europene la Chișinău în legătură cu Hot.CSM din 04 iulie 2017.
12. Hotărârea CSM din 10 mai 2011 N 232/17 cu privire la avizele consultative întocmite de Serviciul de Informații și Securitate.
13. Dispozitivul Deciziei CA Cahul din 12 mai 2017 privind respingerea recursului declarat de Domnica Manole împotriva Încheierii Judecătorei Chișinău, s.Buicani din 27 februarie 2017.
14. Cererea judecătorului Domnica Manole adresată Directorului SIS din 07 noembrie 2016
15. Răspunsul SIS din 30 noembrie 2016 adresat judecătorului Domnica Manole.
16. Încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Buicani din 10 martie 2017 de refuz în primirea cererii Manole Domnica împotriva SIS privind declararea ilegalității acțiunilor SIS.
17. Cererea prealabilă judecătorului Domnica Manole adresată Directorului SIS prin care se solicită prezentarea documentelor de pretinsa influență asupra judecătorilor în Cauza SRL „Proyimet Grup,,
18. Raspunsul SIS din 30 martie 2017 N M-114/17 la cererea judecătorului Domnica Manole
19. Anexa la pct. 13 din sesizare.
20. Anexa la N4 p.12 din sesizare

Alte documente sunt anexate la cererea introductivă și cererea concretizată de chemare în judecată.

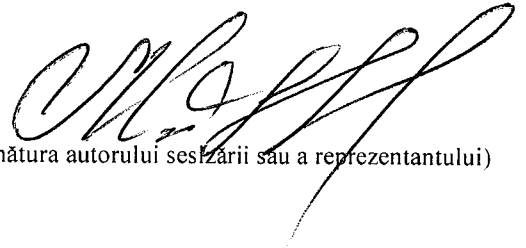
VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

(A se vedea capitolul VIII al Notiței Explicative)

18. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul mun. Chișinău Republica Moldova

Data 09 august anul 2017

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters, likely representing the author or representative mentioned in the text below.

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

Anexă la pg. 4 pct. 12

II. OBIECTUL SESIZĂRII (continuare)

Procedura de examinare a unui aviz emis de SIS, instituită la art. 14, art. 15 din Legea nr. 271, nu poate fi aplicată în privința titularului funcției de demnitate publică cu statut de judecător, atât sub aspect de competență de examinare cât și procedură de examinare a temeiniciei acuzațiilor de încălcare a prevederilor legale privind incompatibilitățile funcției, având drept finalitate demiterea din funcția de judecător, din motive de incompatibilitate cu standardele constituționale în domeniul justiției, separării și colaborării puterilor în stat, statului de drept. Or, atât cariera judecătorului nu poate fi subordonată unei autorități non judiciare cum este SIS, și nici încetarea mandatului de judecător la inițiativa SIS în scopuri și având obiect de verificare (factori de risc), incompatibil standardelor constituționale de independență a justiției, nu poate avea loc în temeiul unei proceduri generale aplicabilă funcționarilor publici, fără a se face diferență în raport cu statutul special de judecător, incompatibilă în esență principiilor constituționale ale independenței puterii judecătorești și asigurarea garanțiilor unui proces echitabil, atât în faza judiciară cât și cea extrajudiciară.

Anexa la pct. 13 din Sesizare, pg. 5

În Avizul consultativ nr. 5/ 2139 din 17.10.16 , SIS a indicat că în "rezultatul măsurilor desfășurate au fost obținute date cu privire la nerespectarea legislației sau factorilor de risc în activitate". SIS a concluzionat aceasta în baza constatărilor privind cauza penală nr. 2016928173, intentată în baza art. 307 alin. (1) din Codul Penal, aflată la etapa urmăririi penale la data emiterii avizului SIS.

Cauză penală respectivă a fost pornită în baza Hotărârii CSM nr. 369/17 din 31 mai 2016, privind admiterea sesizării Procurorului General interimar, Eduard Harunjen, referitor la eliberarea acordului la pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorului Curții de Apel Chișinău, Domnica Manole, și darea acordului la pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorului Curții de Apel Chișinău, Domnica Manole.

La data emiterii Avizului SIS, Hotărârea CSM din 31 mai 2016 era contestată și se afla în proces de examinare la CSJ.

O altă cauză penală constatată de SIS a fost procesul penal nr. 1-41pr/15 din 20.02.2015, reluat la 25 iunie 2016, de către Procurorul anticorupție Viorel Morari, care a dispus *anularea ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale emisă la 20.03.2015*. SIS a mai indicat asupra cauzei civile "Fergus" SRL vs. "Banca de Economii", Decizia din 19.05.2015 emisă de Colegiul Curții de Apel Chișinău (CAC) și cauza civilă "Compania offshore „Roseau Alliance" vs. Î.C. S. „Lidiana Lux" SRL (în proces de lichidare), Decizia din 10.12.2015, emisă de Colegiul Curții de Apel Chișinău (CAC).

După solicitarea reclamantei de verificare suplimentară, SIS a emis **Avizul consultativ SIS nr. 5/134 din 30 ianuarie 2017** , în care, a concluzionat că "relevă prezența factorilor de risc (art. 4 lit. a). c) din Legea nr. 271/2008 și a aspectelor ce contravin art. 15 alin. (1) lit. d), e) din Legea cu privire la statutul judecătorului, Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului și Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară (imparțialitatea și integritatea), în activitatea magistratutului Domnica Manole".

În Avizul N **5/134 din 30 ianuarie 2017** , SIS a fost de acord cu reclamanta că în Avizul nr. 5/ 2139 din 17.10.16 a fost indicată informația necorespunzătoare și "*În partea ce ține de cazul SRL Fergus" vs. "Banca de Economii" verificarea suplimentară a elucidat factori de risc în acțiunile instanței de fond*", și nu în acțiunile completului de judecată din care a făcut parte judecătorul Manole Domnica. Ca urmare, cazul SRL Fergus" a fost exclus din avizele SIS.

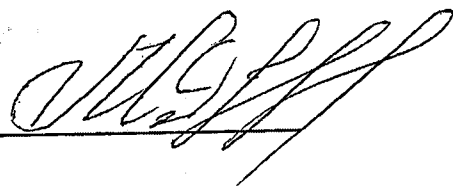
În Avizul din **5/134 din 30 ianuarie 2017** , SIS a pus la baza concluziei sale aceleași două cauze penale și cauza civilă "Compania ofshore „Roseau Alliance" vs. Î.C. S. „Lidiana Lux" SRL (în proces de lichidare) și lichidatorul *Buga Al.*, intervenient accesoriu „Banca de Economii" , dar a adăugat în Avizul din **5/134 din 30 ianuarie 2017** și cauza civilă SRL „SGC Grup" S.C. împotriva SRL „Provimet Grup" examinată de completul de judecată D. Manole președinte, Eugenia Fistican raportor, Nina Traciuc judecător, iar încheierea acestui complet menținută ca fiind legală prin Decizia CSJ din 09.10.2013 de completul de judecatori Nicolae Clima, Iurie Bejenaru, Tamara Chișca - Doneva.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

PROCURĂ

Subsemnata, **Domnica MANOLE**, domiciliată în Republica Moldova, MD-2024, mun. Chișinău, str. N. Russo, nr. 2, ap. 9, dau prezenta procură dnei **Viorica GRECU**, avocată, domiciliată în municipiul Chișinău, MD – 2075, bd. Mircea cel Bătrîn, 28/2, ap.19, în scopul de a mă reprezenta în procedura în fața CURȚII CONSTITUȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA și în orice procedură susceptibilă, de a interveni în cadrul SESIZĂRII privind excepția de neconstituționalitate, prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, prin intermediul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, la data de 04 august 2017.

Autorul Sesizării **Domnica MANOLE**

Accept reprezentarea de mai sus:

Grecu Viorica

Chișinău, Republica Moldova

04 august 2017